

Ruoka-avun tilannekatsaus

maaliskuu 2021

30.3.2021

Koottu yhteistyössä paikallisten ja valtakunnallisten ruoka-aputoiminnan järjestäjien kanssa.

Sisällys

Sisällys.....	1
Ruoka-avun tilannekatsauksen yhteenveto	2
Tilannekatsauksen kokoamiseen osallistuneet organisaatiot.....	4
Tilannekatsauksen laatiminen ja huomioitavat seikat	5
Asiakasmäärän kehitys	6
Miten asiakasmäärä ja asiakaskunta on muuttunut viimeisten kahden kuukauden aikana?.....	8
Korona-ajan toimintaohjeiden selkeys ja riittävyys	9
Lahjoitus- ja hävikkiruoan riittävyys	10
Ruoka-avun työntekijöiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden jaksaminen	11
Mitkä asiat ovat tällä hetkellä kaikista akuuteimpia asiakaskuntanne osalta? Onko noussut esiin uusia, huolestuttavia asioita?	12
Ruoka-aputoiminnan toimintaedellytykset ja jatkuvuus	14
Miten arvioit tilanteen kehittyvän tulevien kuukausien aikana?	15

Ruoka-avun tilannekatsauksen yhteenveto

Tämä tilannekatsaus on koottu yhteistyössä 84 paikallisen ja valtakunnallisen ruoka-aputoiminnan järjestäjän kanssa. Osallistuneista järjestöistä ja yhteisöistä 10 toimii valtakunnallisesti ja 40 paikallisesti, 30 osallistujaa edusti evankelisluterilaisia seurakuntia ja 4 kuntatoimijoita. Raportissa on esitelty koontiin osallistuneiden ruoka-aputoimijoiden (N = 87) huomioita kysymyksittäin.

Ruoka-avun tarve kasvoi ruoka-aputoimijoiden mukaan merkittävästi keväällä 2020 (*Laihiala & Nick: Koronakriisin vaikutukset ruoka-apuun keväällä 2020*). Lähes vuotta myöhemmin, asiakasmäärät ruoka-avun toimipisteissä ovat edelleen korkeat. Alkuvuonna 2021 useampi kuin kolme neljästä kyselyyn vastanneesta ruoka-aputoimijasta ilmoitti asiakasmäärän suuremmaksi kuin vuotta aiemmin alkuvuonna 2020. Kolmannes vastaajista kuvasi asiakasmäärän kasvun olleen suurta. Asiakasmäärä oli kasvanut yhä myös verrattuna loppuvuoteen 2020. Tulevina kuukausina puolet vastaajista odottaa asiakasmäärän pysyvän tämänhetkellä tasolla ja puolet odottaa asiakasmäärän edelleen kasvavan.

Asiakaskunta on koronapandemian myötä monimuotoistunut ja nuorentunut. Ruoka-apuun turvautuvat yhä useammin työikäiset, lapsiperheet ja opiskelijat. Syvät talousvaikeudet sekä päihde- ja mielenterveysongelmat näyttäytyvät yhä useammin asiakaskunnassa. Lisäksi on huomattu, että perussairauksien hoitamisesta on laiminlyöty pandemian aikana. Asiakaskunnan muihin tuen tarpeisiin ei ole voitu vastata kuten aiemmin, sillä yhteisöllisiä ja kohtaavia toimintoja on koronan vuoksi rajattu.

Koronavuoden aikana valtakunnalliset ja paikalliset toimintaohjeet ja rajoitukset ovat muuttuneet. Aluehallintovirastojen linjaus on kuitenkin ollut selkeä: määräykset kokoontumisrajoituksista koskevat yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia, ja ruoka-avun jakaminen ei ole yleisötilaisuus. Jakelun käytännön järjestelyissä on kuitenkin noudatettava hygieni- ja turvallisuusohjeita mm. vähentämällä kontakteja, suojautumalla ja pitämällä turvavälejä. Valtaosa kyselyyn vastanneista ruoka-aputoimijoista ovat kokeneet ohjeistuksen riittävaksi. Vajaa kolmannes kokee, ettei ohjeistus ole ollut riittävän selkeää ja, että ohjeita ei ole saatu riittävän ajoissa.

Yli puolet kyselyyn vastanneista ruoka-aputoimijoista kertoo tarvitsevänsä enemmän lahjoitus- ja hävikki-ruokaa vastatakseen asiakastarpeisiinsa. Riittäväksi ruoan määrän arvioi joka kolmas. Lahjoitus- ja hävikki-ruoan riittävyyden arvioidaan heikentyneen hieman verrattuna joulukuun 2020 tilannekatsaukseen.

Koronapandemia aiheuttaa merkittäviä haasteita työntekijöiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden henkiselle jaksamiselle ja hyvinvoinnille. Lähes kaikki kyselyyn vastanneet ruoka-aputoimijat kertovat koronatilanteen haastavan jaksamista. Joka viides kuvaa jaksamisen haasteiden olevan vakavia.

Koronakriisin yhä jatkuessa avunsaajien tilanteet ovat monimutkaistuneet ja turhautuminen lisääntyy. Pitkittynyt taloudellinen ahdinko, työttömyys ja toivottomuus näkyvät mm. päihde- ja mielenterveysongelmien kasvuna, velkaantumisena, turvattomuutena ja yksinäisyytenä. Yhteisöjen ja sosiaalisten kontaktien puute lisää ahdinkoa. Olemassa olevat palvelut ja etuudet eivät aina tavoita avuntarvitsijaa riittävän neuvonnan ja digivälineiden puuttumisen vuoksi. Ruoan riittävyyden vaihtelut ja auttajien uupuminen tuovat lisähaasteita toiminnan järjestämiselle. Ruoka-avun siirtyminen ennakkovarauksiin on vähentänyt maahanmuuttajien ja ennestään heikoimmassa asemassa olevien (esim. asunnottomat) avunsaantimahdollisuuksia.

Koronatilanne tuottaa haasteita ruoka-aputoiminnan, sanovat kyselyyn vastanneet ruoka-aputoimijat. Toimintaa jatketaan, mutta lähes puolet vastaajista kertoo, että asiakastarpeita on enemmän kuin mihin pystytään vastaamaan.

Sopeutuminen koronakriisin aikaiseen ruoka-aputoiminnan toteuttamiseen on vaatinut toimijoilta erityistä joustavuutta ja muuntautumiskykyä. Vahva paikallinen yhteistyö nähdään tärkeänä toiminnan turvaamiseksi ja avuntarpeisiin vastaamiseksi. Kunnilta toivotaan sekä yhteistyötä ruoka-aputoiminnan toteuttamisessa (mm. sosiaali- ja terveyspalvelujen jalkautuminen) että taloudellista tukea ruoka-aputoiminnan toteuttamiseen. Verkostoituminen ja ruoka-aputoimijoiden verkoston sisäinen tukeminen ovat vahvistavat voimavaroja. Vapaaehtoisia tarvitaan, sillä koronan myötä moni ikääntynyt auttaja on jäänyt pois toiminnasta.

Ruoka-avun tarpeen ei odoteta kevään 2021 aikana vähenevän. Lisähaasteen tuo huoli ruoan riittämisestä ja auttajien uupuminen. Asiakkaiden monimutkaistuneet tilanteet edellyttävät palvelupolkujen turvaamista yhteistyön avulla. Koronatartuntojen pelko on alati läsnä ruoka-aputoiminnassa. Jos tartunta sulkee toiminnan, joutuvat ruoka-avun asiakkaat selviytymään ilman välttämättömäksi koettua apua. Hygieni- ja turvallisuusmääräykset ovat aiheuttaneet toimijoille yllättäviä kuluja, jotka kuormittavat pienten järjestöjen herkästi haavoittuvaa taloutta.

Tilannekatsauksen kokoamiseen osallistuneet organisaatiot

Valtakunnalliset järjestöt ja verkostot

ADRA Finland säätiö
 Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry
 Kuka kuuntelee köyhää? -verkosto
 Marttaliitto ry
 Moms for Kids ry
 Samaria rf
 Suomen Caritas ry
 Suomen Punainen Risti
 Työttömien Keskusjärjestö ry
 ViaDia ry

Paikalliset ja alueelliset toimijat (järjestöt ja muut kuin ev.lut. seurakunnat)

Espoon Ankkuri, Samaria rf
 Etelä-Karjalan työ- ja asukastupayhdistys ry
 Eväitä Elämään ry
 FRK Larsmo avdelning
 Helsingin ortodoksinen seurakunta
 Hyvä Arki ry
 Hämeenlinnan Helluntaiseurakunta
 Joensuun ortodoksinen seurakunta
 Joensuun Siniristi ry
 Jyränkölän Settlementti ry
 Jyväskylän Katulähetys
 Kivenkolon asukastupa
 Korson Ruokapalvelu ry
 Lappeenrannan Katulähetys ry
 Lähimmäisenrakkaus ry
 Manna-Apu ry
 Operaatio Ruokakassi ry
 Pro Alppikylä
 Raitin pysäkki
 Rantakotiyhdistys Kipinä ry
 Satakunnan Elämän Leipä Sinulle ry
 Soinin ystävänapu ry
 SPR Kirkkonummi-Siuntio
 SPR Oulun osasto
 SPR Puolangan osasto
 SPR Tampereen osasto
 Tampereen metodistiseurakunta
 Teuvan helluntaiseurakunta
 Tukikohta diakonia ry
 Turun A-Kilta ry

Turun Seudun TST ry
 Vaatia Lappeenranta ry
 ViaDia Espoo ry
 ViaDia Hämeenlinna ry
 ViaDia Joensuu ry
 ViaDia Kitee ry
 ViaDia Salo ry.
 Vilppulan Nuoli ry
 Vänstugan i Ekenäs rf

Evankelis-luterilaiset seurakunnat ja seurakuntayhtymät

Espoonlahden seurakunta
 Hausjärven seurakunta
 Helsingin seurakuntayhtymä
 Hämeenkyllän seurakunta, Vantaan srky
 Iisalmen seurakunta
 Järvenpään seurakunta
 Kallaveden seurakunta
 Kallion seurakunta
 Kannuksen seurakunta
 Kauhavan seurakunta
 Keminmaan seurakunta
 Kiuruveden seurakunta
 Kotka-Kymin seurakunta
 Lappeenrannan seurakuntayhtymä
 Launeen seurakunta
 Lohtajan seurakunta, Kokkolan srky
 Maskun seurakunta
 Männistön seurakunta, Kuopion srky
 Niiniveden seurakunta
 Oulun tuomiokirkkoseurakunta, Oulun srky
 Punkalaitumen seurakunta
 Sonkajärven seurakunta
 Sääksmäen seurakunta
 Tampereen seurakuntayhtymä
 Turun ja Kaarinan seurakuntayhtymä
 Tuusulan seurakunta

Kuntatoimijat

Helsingin kaupungin ruoka-avun sosiaalityö
 Stadin safka
 Vantaan kaupunki, Yhteinen pöytä
 Vantaan kaupunki, Ohjaamo

Tilannekatsauksen laatiminen ja huomioitavat seikat

Tilannekatsaus on koottu yhteistyössä 84 paikallisen ja valtakunnallisen ruoka-aputoiminnan järjestäjän kanssa hyödyntäen tiedonkeruussa sähköistä kyselylomaketta. Kyselylomake toimitettiin Osallistava yhteisö -hankkeen ja Sininauhaliiton järjestämien ruoka-aputoimijoiden verkkotapaamisiin osallistuneille 190 henkilölle eri puolilta Suomea. Sähköiseen kyselyyn kerättiin vastauksia 3.3.-12.3.2021.

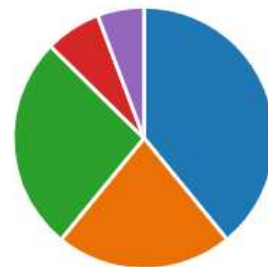
Tilannekatsaukseen eivät ole osallistuneet kaikki Suomessa ruoka-apua toteuttavat tahot, vaan kyse on otoksesta. Kyselyyn vastasi 87 henkilöä 84 eri organisaatiosta. Kokonaisuudessaan Suomessa arvioidaan olevan yli 1000 ruoka-aputoiminnan järjestäjää. Tämä on huomioitava tilannekatsausta lukiessa: esitetyt vastaukset ja vastausten prosenttiosuudet kuvaavat tätä vastaajien joukkoa, eivätkä sellaisenaan ole yleistettävissä kaikkialle Suomessa tai kaikkien tahojen järjestämään toimintaan.

Osallistuneista järjestöistä ja yhteisöistä 10 toimii valtakunnallisesti ja 40 paikallisesti, 30 osallistujaa edusti ev.lut. seurakuntia ja 4 kuntatoimijoita. Osallistuneista tahoista kolme ei halunnut organisaationsa nimeä mainittavan raportissa. Tilannekatsauksessa on esitelty koontiin osallistuneiden ruoka-aputoimijoiden huomioita kysymyksittäin.

5. Minkä kokoisella paikkakunnalla toimitte?

[Lisätietoja](#)

● yli 100 000 asukasta	34
● 30-100 000 asukasta	19
● alle 30 000 asukasta	23
● Toimintamme on valtakunnalli...	6
● Muu	5

Asiakasmäärän kehitys

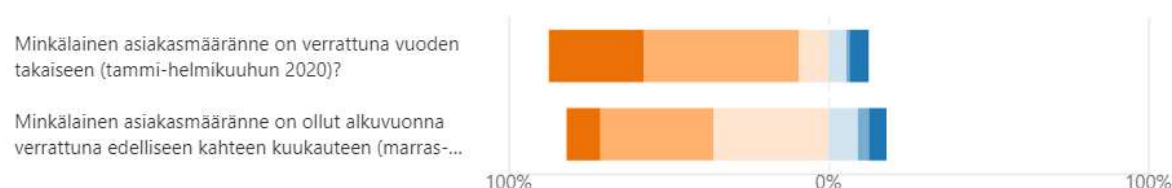
Ruoka-avun tarve kasvoi merkittävästi keväällä 2020. Edelleen lähes vuotta myöhemmin, asiakasmäärät ruoka-avun toimipisteissä ovat korkeat. Alkuvuonna (1–2/2021) useampi kuin kolme neljästä kyselyyn vastanneesta ruoka-aputoimijasta kuvasi asiakasmäärän suuremmaksi kuin vuotta aiemmin (1–2/2020). Kolmannes vastaajista kuvasi asiakasmäärän kasvaneen paljon. Asiakasmäärä oli kasvanut yhä myös verrattuna loppuvuoteen 2020. Tulevina kuukausina puolet vastaajista odottaa asiakasmäärän pysyvän tämänhetkellä tasolla ja puolet odottaa asiakasmäärän edelleen kasvavan.

6. Arvioi asiakasmääränne kehitystä "koronavuoden" aikana.

[Lisätietoja](#)

■ Kasvanut paljon.
 ■ Kasvanut jonkin verran.
 ■ Samalla tasolla.
 ■ Vähentynyt hieman.
 ■ Vähentynyt paljon.

■ Toimintamme on tällä hetkellä suljettuna.

Minkäläinen asiakasmääränne on verrattuna vuoden takaiseen (tammi-helmikuuhun 2020)? (N = 87)

Kasvanut paljon 29,9 %

Kasvanut jonkin verran 48,3 %

Samalla tasolla 9,2 %

Vähentynyt hieman 5,7 %

Vähentynyt paljon 1,1 %

Toimintamme on suljettuna 5,7 %

Minkäläinen asiakasmääränne on ollut alkuvuonna verrattuna edelliseen kahteen kuukauteen (marras-joulukuuhun 2020)? (N = 87)

Kasvanut paljon 10,3 %

Kasvanut jonkin verran 35,6 %

Samalla tasolla 35,6 %

Vähentynyt hieman 9,2 %

Vähentynyt paljon 3,4 %

Toimintamme on suljettuna 5,7 %

Ruoka-aputoimijoita pyydettiin arvioimaan asiakasmäärän kehitystä vertaamalla asiakasmäärää sekä edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan että loppuvuoteen 2020. Alkuvuonna (1–2/2021) useampi kuin kolme neljästä tilannekatsauksen tekoon osallistuneesta kuvasi asiakasmäärän suuremmaksi kuin vuotta aiemmin (1–2/2020). Joka kolmannen mukaan kasvua oli paljon ja puolet toimijoista kuvasti kasvua olevan jonkin verran vuoden takaiseen verrattuna. Asiakasmäärä oli pienempi kuin vuosi sitten alle 7 % vastaajista.

Alkuvuonna 2021 asiakasmäärä kasvoi yhä verrattuna loppuvuoteen 2020 lähes puolella vastaajista. Joka kolmas kertoi asiakasmäärän pysyneen samana marras-joulukuuhun 2020 verrattuna. Asiakasmäärän vähenemisestä yleensä keskivertokuukausia kiireisemmän joulunajan jälkeen kertoi ainoastaan 13 %.

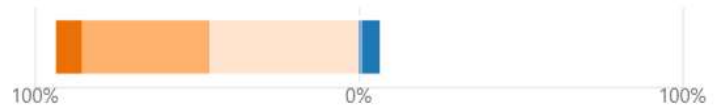
8. Rajoituksia kiristetään paraikaa lähes kaikkialla maassa. Arvioi asiakasmääränne mahdollista kehitystä alkavana keväänä.

[Lisätietoja](#)

■ Kasvaa paljon.
 ■ Kasvaa jonkin verran.
 ■ Pysyy samalla tasolla.
 ■ Vähentyy hieman.
 ■ Vähentyy paljon.

■ Toimintamme on suljettuna keväällä.

Miten arvioit asiakasmääränne kehittyvän seuraavina kuukausina (maalis-huhtikuu 2021).

Miten arvioit asiakasmääränne kehittyvän seuraavina kuukausina (maalis-huhtikuu 2021)? (N = 87)

Kasvaa paljon 8 %

Kasvaa jonkin verran 39,1 %

Pysyy samalla tasolla 46 %

Vähentyy hieman 0 %

Vähentyy paljon 1,1 %

Toimintamme on suljettuna 5,7 %

Miten asiakasmäärä ja asiakaskunta on muuttunut viimeisten kahden kuukauden aikana?

Ruoka-avun tarve on lisääntynyt merkittävästi vuoden takaiseen verrattuna. Joulunalusaika on perinteisesti kiireinen ruoka-aputoiminnassa, mutta asiakasmäärä ei juuri ole joulun jälkeen vähentynyt. Asiakaskunta on koronapandemian myötä monimuotoistunut ja nuorentunut. Ruoka-apuun turvautuvat yhä useammin työkäiset, lapsiperheet ja opiskelijat. Syvät talousvaikeudet sekä päihde- ja mielenterveysongelmat näyttäytyvät yhä useammin asiakaskunnassa. Lisäksi on huomattu, että perussairauksien hoitamisesta on laiminlyöty pandemian aikana. Asiakaskunnan muihin tuen tarpeisiin ei ole voitu vastata kuten aiemmin, sillä yhteisöllisiä ja kohtaavia toimintoja on koronan vuoksi rajattu.

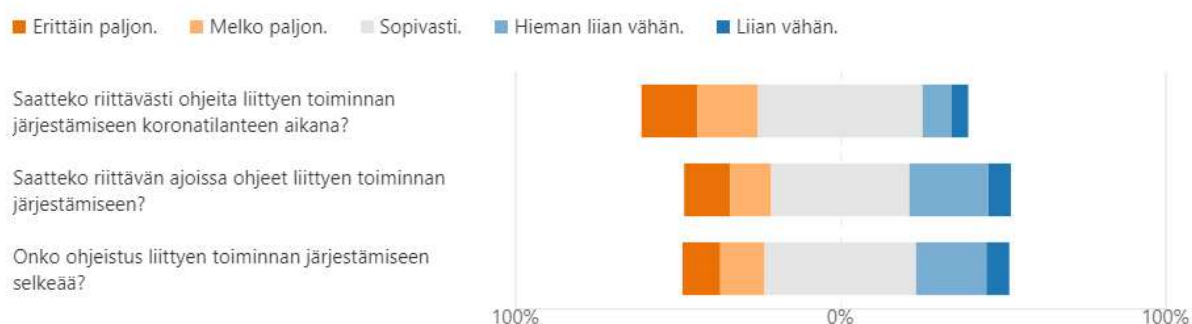
- Ruoka-avun asiakasmäärä on kasvussa. Kansalaistoiminnan ja yhdistystoiminnan toimintaedellytykset ovat supistuneet. Vapaaehtoiset jäsenet eivät voi tavata fyysisesti, vaikuttaa jäsenmäärään.
- Yleensä joulun aika on kiireistä aikaa ja asiakkaita on paljon. Silloin haetaan paljon ruoka-avustuksia. Tammi-helmikuussa haetaan muitakin avustuksia kuin ruokaa. Tilastollisesti alkuvuoden asiakkaiden vähäisempi määrä on ihan normaalia vuosittaista vaihtelua.
- Alkuvuosi on meillä pääsääntöisesti rauhallinen, kelit vaikuttavat paljon. Kovat -30 asteen pakkaset ei houkuttele asiakkaita liikkeelle. Asunnottomia asiakkaita taas on ollut enemmän. Kesälomien jälkeen elo-joulukuu on meillä vuoden kiireisintä aikaa.
- Taloudelliset vaikeudet ja henkiseen väsymiseen liittyvät ongelmat lisääntyneet
- Usealla paikkakunnalla on EU-ruoka loppunut ja sen myötä asiakkaita ei ole. Mutta niillä paikkakunnilla, joissa jaetaan myös muuta ruokaa, niin asiakkaiden määrä on hieman kasvanut.
- Nuorempien asiakkaiden, opiskelijoiden, perheellisten ja maahanmuuttajien lukumäärä on kasvanut
- Viime viikkoina hävikkiruokakasseja on jaettu ennätysmääriä niin, että jaettava ruoka on loppunut kesken lähes tunnin sisällä.
- Asiakasmäärä on kasvussa ja erityisesti tulee paljon puheluita ihmisiltä, jotka ovat eri tavoin sairaita ja tarvitsevat kotiinkuljetusta ruoka-avusta. Meillä ei ole resursseja kotiinkuljetuksille ja pyrimme yhteistyötahojen kanssa selvittämään, kuinka tilannetta voidaan helpottaa.
- Yhteisöruokailuravintolamme on muuttunut noutoruokapaikaksi, tieto ei ole saavuttanut asiakkaitamme, kun ihmiset eivät tapaa. Tiedotus melkein pelkästään netin välityksellä ja kirkon ovelta.
- Asiakaskunnassa paljon vanhuksia ja yksinäisiä henkilöitä. Mielenterveyden ongelmat tulevat esille kohtaamisissa entistä enemmän.
- Osaston ensimmäinen EU-ruoka-avun jako nyt keväällä. Aloitimme jakelun meille tulleiden pyyntöjen pohjalta, täällä ei ole muiden toimesta mitään ruokajakelua tällä hetkellä.
- Osa ns. vanhoista asiakkaista on tippunut pois (josta olemme huolissamme) ja uusia asiakkaita on tullut. Nyt asiakkaita myös sellaisia henkilöitä, jotka ilman koronaa pärjäisivät ihan ok.
- Koska otimme muutama kuukausi sitten käyttöön toisenkin asiakaspuhelimien, asiakasmäärän kasvu saattaa johtua osin siitä, että kaikki asiakkaat pääsevät nyt läpi varatessaan kassinhakuaikansa
- Yhteisöruokailu on ollut suljettuna, koska sekä osallistujat että vapaaehtoiset ovat paljolti riskiryhmää
- Elintarvikejakelun piiriin on tullut uusia asiakkaita ja entistä enemmän 20–40-vuotiaita, kun edellisen vuoden aikana suurin kasvu oli ikäryhmässä 50–85 vuotta
- Joissain yhdistyksissä asiakasmäärä on laskenut, joissain pysynyt samana ja joissakin kasvaneet paljon. Keskiarvoisesti sanoisin, että määrät ovat jonkin verran kasvaneet
- Ruoka-kassin hakijoita on ollut paljon enemmän kuin mitä meillä on ollut tarjota hävikkiruokaa
- Helsingissä isojen jakopaikkojen kävijämäärät ovat pysyneet jotakuinkin samana, normaalia aikaa selvästi alemmalla tasolla. Osassa pienemmistä/uusista jakopaikoista on helmikuun loppupuolella kuulunut viestiä kävijämäärien kasvusta.
- Uusia asiakkaita, jotka eivät ole ennen käyneet. Käyvät hakemassa maskeja ja haluavat sitten myös ruokakasseja

Korona-ajan toimintaohjeiden selkeys ja riittävyys

Koronavuoden aikana valtakunnalliset ja paikalliset toimintaohjeet ja rajoitukset ovat muuttuneet. Aluehallintovirastojen linjaus on kuitenkin ollut selkeä: määräykset kokoontumisrajoituksista koskevat yleisötilaisuuksia ja yleisiä kokouksia ja ruoka-avun jakaminen ei ole yleisötilaisuus. Jakelun käytännön järjestyksessä on kuitenkin noudatettava hygieni- ja turvallisuusohjeita mm. vähentämällä kontakteja, suojautumalla ja pitämällä turvavälejä. Valtaosa kyselyyn vastanneista ruoka-aputoimijoista ovat kokeneet ohjeistuksen riittäväksi. Noin kolmannes vastaajista kokee, ettei ohjeistus ole ollut riittävän selkeää ja että ohjeita ei ole saatu riittävän ajoissa.

9. Koronaan liittyvät toimintaohjeet ja alueelliset ohjeistukset ovat vuoden aikana muuttuneet monesti. Miten olette kokeneet ohjeiden saavuttavan teidät?

[Lisätietoja](#)

Saatteko riittävästi ohjeita liittyen toiminnan järjestämiseen koronatilanteen aikana? (N = 87)

Erittäin paljon 17,2 %
 Melko paljon 18,4 %
 Sopivasti 50,6 %
 Hieman liian vähän 9,2 %
 Liian vähän 4,6 %

Saatteko riittävän ajoissa ohjeet liittyen toiminnan järjestämiseen? (N = 87)

Erittäin paljon 13,8 %
 Melko paljon 12,6 %
 Sopivasti 42,5 %
 Hieman liian vähän 24,1 %
 Liian vähän 6,9 %

Onko ohjeistus liittyen toiminnan järjestämiseen selkeää? (N = 87)

Erittäin paljon 11,5 %
 Melko paljon 13,8 %
 Sopivasti 46 %
 Hieman liian vähän 21,8 %
 Liian vähän 6,9 %

Lahjoitus- ja hävikkiruoan riittävyys

Yli puolet (59 %) kyselyyn vastanneista ruoka-aputoimijoista kertoo tarvitsevansa enemmän lahjoitus- ja hävikkiruokaa vastatakseen asiakastarpeisiinsa. Riittäväksi ruoan määrän arvioi joka kolmas (33 %). Lahjoitus- ja hävikkiruoan riittävyyden arvioidaan heikentyneen hieman verrattuna joulukuun 2020 tilannekatsaukseen.

10. Arvioi lahjoitus-/hävikkiruoan riittävyyttä.

[Lisätietoja](#)

■ Yli omien tarpeidemme.
 ■ Sopivasti tarpeisiimme.
 ■ Toivoisimme hieman lisää.
 ■ Saamme liian vähän ruokaa.
 ■ Toimintamme on tällä hetkellä suljettuna.

Miten lahjoitus-/hävikkiruokaa on riittänyt alkuvuonna 2021 suhteessa omiin tarpeisiinne?

100% 0% 100%

Miten lahjoitus- /hävikkiruokaa on riittänyt suhteessa tarpeisiinne? (N = 87)

Yli omien tarpeidemme 1,1 %
 Sopivasti tarpeisiimme 32,2 %
 Toivoisimme hieman lisää 33,3 %
 Saamme liian vähän ruokaa 25,3 %
 Toimintamme on tällä hetkellä suljettuna 5,7 %

Joulukuussa 2020 laaditussa ruoka-avun tilannekatsauksessa ruoka-aputoimijoita pyydettiin arvioimaan lahjoitus- ja hävikkiruoan riittävyyttä saman kysymyksen avulla. Tuolloin riittävyyden arvioi sopivaksi 37 % vastaajista. Lahjoitus- ja hävikkiruoan riittävyyden arvioi liian vähäiseksi suhteessa tarpeisiin 19,5 % ja hieman lisää toivoi 31,7 % vastaajista. Vastaajista 12 % kertoi toimintansa olevan tällä hetkellä suljettuna.

Ruoka-avun työntekijöiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden jaksaminen

Koronapandemia aiheuttaa merkittäviä haasteita työntekijöiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden henkiseen jaksamiseen ja hyvinvointiin. Kyselyyn vastanneista ruoka-aputoimijoista valtaosa (96 %) kertoo koronatilanteen haastavan jaksamista. Joka viides kuvaa vakavia haasteita jaksamiselle ja yli puolet kertoo haasteita jaksamiselle aiheutuvan jonkin verran.

12. Arvioi työntekijöiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden henkistä jaksamista ja hyvinvointia koronatilanteen jatkuttua nyt vuoden.

[Lisätietoja](#)

Arvioi työntekijöiden ja vapaaehtoistyöntekijöiden henkistä jaksamista ja hyvinvointia koronatilanteen jatkuttua nyt vuoden. (N = 87)

Koronatilanne tuottaa vakavia haasteita jaksamiselle 21,8 %

Koronatilanne aiheuttaa jonkin verran haasteita jaksamiselle 56,3 %

Koronatilanteen vaikutukset jaksamiseen ovat vähäiset 18,4 %

Koronatilanteella ei ole vaikutuksia jaksamiseen 2,3 %

Koronatilanteen vaikutukset jaksamiseen ovat myönteiset 1,1 %

Mitkä asiat ovat tällä hetkellä kaikista akuuteimpia asiakaskuntanne osalta? Onko noussut esiin uusia, huolestuttavia asioita?

Koronakriisin yhä jatkuessa avunsaajien tilanteet ovat monimutkaistuneet ja turhautuminen lisääntyy. Pitkittynyt taloudellinen ahdinko, työttömyys ja toivottomuus näkyvät mm. päihde- ja mielenterveysongelmien kasvuna, velkaantumisenä, turvattomuutena, yksinäisyytenä, väkivaltana ja väkivallan pelkona. Yhteisöjen ja sosiaalisten kontaktien puute lisää ahdinkoa. Esiin tulevat vaikeudet palvelujen ja etuuksien hyödyntämisessä. Ruoan riittävyyden vaihtelevuus ja auttajien uupuminen tuovat lisähaasteita toiminnan järjestämiselle. Ruoka-avun siirtyminen ennakkovarauksiin on vähentänyt maahanmuuttajien ja ennestään heikoimmassa asemassa olevien (esim. asunnottomat) avunsaantimahdollisuuksia.

- Vapaaehtoisten jaksaminen koetuksella pitkän raskaan jakson jälkeen. Jatkuva pelko työntekijöiden sairastumisista ja sen myötä toiminnan tauolle joutumisesta. Miten kassijakojen asiakkaat selviäisivät, jos korona keskeyttää ruokajaot? Monelle kassi on elintärkeä
- Yksinäisyys, mielenterveyden haasteet, ikäihmisten eristys, erityisryhmien haasteet arjen hallinnassa, opiskelijoiden eristys ja yksinäisyys.
- Asunnottomien tilanne, mikäli koronasulku tulee, on jälleen erittäin haastava. Viime keväänä asunnottomilla ei ollut mitään paikkaa missä olla täällä Joensuussa kahteen ja puoleen kuukauteen. Tämä ei saa missään tilanteessa päästä enää toistumaan
- Nähtävissä ovat nuorten asumistilanteiden muutos sekä ruoka-apu toimijoiden sulku joillakin alueilla
- Asiakaskunnan hyvinvointi huolestuttaa. Sosiaalisten tilanteiden rajoittaminen (ryhmät, kahvila) tuo ihmisille lisää yksinäisyyttä ja mielenterveysongelmia.
- Nyt on ollut paljon vuokratilanteita ongelmia
- turhautuneisuutta, kun ruoka loppuu kesken eikä sitä ole enää tarjolla. Sosiaalisen kanssakäymisen puute - ei kyetä tarjoamaan tilaa/ mahdollisuuksia siihen. Ihmisen kohtaaminen jää lyhyeksi ja vähäiseksi - he eivät tule kuulluksi.
- Väsymys "liikainformaatioon", alati muuttuva ohjeistus ja tulkinnot
- Uusia perheitä on tullut jonkin verran. Tilanteet ovat muuttuneet toistuvien lomautusten vuoksi entistä hankalammiksi, jos perheen taloudellinen tilanne on ollut jo kiikunkaakun. Nyt on vielä myös etäkoulua, niin lapset syövät kotona. Jotkut vanhemmat ovat halunneet avautua tilanteistaan. On vaikeaa, kun ei ole tietoa, miten pitkään tämä korona vielä vaikuttaa.
- Saamme puhelinsoittoja asiakkailta, jotka eivät itse pääsis enää hakemaan ruokakassia ja pyytävät kotiinkuljetusta, johon meillä viime vuoden keväällä oli mahdollisuus, nyt emme pysty sitä tekemään tarvittavassa määrin.
- Tällä hetkellä hankalinta on se, että ruoka-apu nähdään viranomaisten näkökulmasta lisäapuna asiakkaalle, mutta asiakkaan näkökulmasta apu on edellytys arjesta selviämiseksi. Mikäli asiakas jää ilman ruoka-apua (ruoka ei riitä kaikille hakijoille), meillä ei ole selkeää prosessia asiakasohjaukseen siitä eteenpäin. Olen huolissani erityisesti siitä, että viranomaistyö ei tarjoa mitään lisäpalvelua poikkeusoloihin. Esimerkiksi sosiaalipalveluihin tarvittaisiin sujuvia ja nopeita välineitä ihmisten auttamiseksi.
- Tiedotuksen puute, yksinäisyys, tarve kohtaamiseen iso ja se tulee esiin kun ihmiset käyvät hakemassa ruokaa. Jäisivät juttelemaan pitkäksi aikaa mutta jono oven ulkopuolella luo paineen lähteä nopeasti ulos. Suunnittelemme nyt ulkona tapahtuvaa säännöllistä kohtaamista. Säädetään sallia senkin ja yksittäisiä tapaamisia voi jo varata tosin vain netin kautta jolloin ikääntyvät jäävät avun ulkopuolelle.
- Yhteiset ruokailut ja kahvilatoiminta on katkolla, jolloin yhteisöllisyys ja sosiaalinen kanssakäyminen jäävät puuttumaan. Monet asiakkaat elävät yksin, joten tilanne on monille haasteellinen.
- Mielenterveysongelmat ovat selkeästi lisääntyneet sekä ihmisten yksinäisyys
- kaikki todella ruoka-apua tarvitsevat, eivät rohkene sitä hakea. Kynnystä olemme jo yrittäneet madaltaa siirtymällä toimipisteinemme hieman syrjäisempään paikkaan

- Useilla asiakkaila vuokratästejä ja myös velat kertyvät.
- Pankkipalvelut ruuhkautuneet, kun pitäisi muokata henkilökohtaisia maksuohjelmia.
- Mietinnän aihe on myös extra hygieniatarvikkeiden (maskit, ruokapussit, käsiaineet yms.) hankkiminen ja siitä lisääntyneet kustannukset.
- Ennakkovarauksiin siirtyminen on vähentänyt maahanmuuttajataustaisten ruoka-avun hakijoiden määrää riippumatta siitä, että mainostamme varaustapaa viidellä eri kielellä. Koska pyydämme jonoon vain yhden henkilön per talous, ovat alaikäiset kadonneet kokonaan jonosta. Emme enää voi mm. kysellä heidän kuulumisiaan ja vointia
- Pienellä, harvaan asutulla paikkakunnalla kaikkien ruoka-apua tarvitsevien tavoittaminen ja jakelun mahdollistaminen myös heille.
- Ihmiset ovat väsyneet ja kyllästyneet tilanteeseen. Koronan kiristyminen näkyy maskienkäytön lisääntymisenä, mutta tilanteen jatkumisen myötä on odotettavissa tunnelman kiristymistä, turhautumisen ja väsymisen myötä.
- Sellaiset ihmiset, jotka eivät normaalisti tarvitsisi apua, ovat joutuneet turvautumaan sekä ruoka-apuun että muuhun diakoniseen apuun.
- Asiakaskunta on nuorentunut eli paljon uusia työikäisiä on tullut mukaan. Sen myötä uusia lapsiperheitä on tullut tuen tarpeen pariin. Se on luonnollisesti huolestuttavaa. Toinen kasvava huoli on uhkaavan käytöksen lisääntyminen asiakkaiden parissa.
- Ruuan riittävyys. Nyt koronatilanteen kiristyessä, olemme saaneet koululaisten eväskasseja jaettavaksi, kapan hävikkiruualla emme pystyisi tarjoamaan kaikille avun tarvitsijoille ruokaa. Asiakaskunnassa on koulunsa keskeyttäneitä nuoria aikuisia ja työelämässä lomautettuja, ja heidän tilansa on huolestuttava, koska ei ole tietoa, milloin heidän taloudellinen tilanne paranee.
- Asiakasmäärien kasvu ruoka-aputoiminnassa. Erityinen haaste tartunnan saaneet, eristyksessä olevat yksin asuvat. Ihmisten fyysinen terveys näyttää heikentyneen.
- Jatkuvasti kiristyvät rajoitukset käyvät henkisesti osalle kävijöistämme raskaaksi, yksinäisyys lisääntyy.
- Vuoden vaihteessa aloitimme jälleen riippuvuusryhmämme turvallisuusrajoituksin, johtuen useiden retkahduksista. Digitaalinen tuki ei toimi hyvin kohderyhmillemme
- Järjestämämme ruokailu on monelle tärkeä niin taloudellisesti kuin sosiaalisestikin. Toiminnan loppuminen on lisännyt yksinäisyyttä ja eristäytymistä
- Yksinäisyys, lomautukset, perheiden ruokamenojen kasvu, kun nuoret ovat etäkoulussa
- Koronaturvallisuuden ylläpito on ehkä akuutein ruoka-avun jaossa. Hamstraaminen eli väärinkäytökset ovat jonkin verran lisääntyneet viimeisen koronavuoden aikana. Ulkona olevia leipäjonoja on selkeästi haasteellisempi ylläpitää laadukkaina kuin sisätiloissa tapahtuvia yhteisöllisiä tilanteita.

Ruoka-aputoiminnan toimintaedellytykset ja jatkuvuus

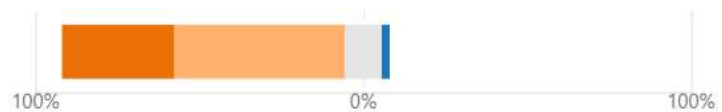
Koronatilanne tuottaa haasteita ruoka-aputoiminnan toteuttamiselle 86 % kyselyyn vastanneista ruoka-aputoimijoista mukaan. Ruoka-aputoiminta jatkuu, mutta lähes puolet vastaajista kertoo, että asiakastarpeita on enemmän kuin mihin pystytään vastaamaan.

11. Arvioi ruoka-aputoimijoiden toimintaedellytyksiä suhteessa koronatilanteeseen.

[Lisätietoja](#)

- Koronatilanne tuottaa vakavia haasteita ruoka-aputoiminnan toteuttamiselle.
- Koronatilanne aiheuttaa jonkin verran haasteita toiminnan toteuttamiselle.
- Koronatilanteen vaikutukset toimintaan ovat vähäiset.
- Koronatilanteella ei ole vaikutuksia toimintaan.
- Koronatilanteen vaikutukset ruoka-aputoimintaan ovat myönteiset.

Minkälaisia vaikutuksia koronatilanteella on ruoka-aputoimintaan?

Arvioi ruoka-aputoimijoiden toimintaedellytyksiä suhteessa koronatilanteeseen. (N = 87)

Koronatilanne tuottaa vakavia haasteita ruoka-aputoiminnan toteuttamiselle 34,5 %

Koronatilanne aiheuttaa jonkin verran haasteita toiminnan toteuttamiselle 51,7 %

Koronatilanteen vaikutukset toimintaan ovat vähäiset 11,5 %

Koronatilanteella ei ole vaikutuksia toimintaan 0 %

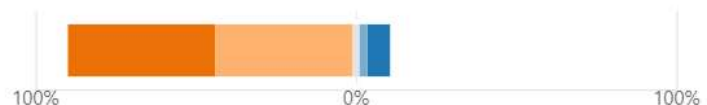
Koronatilanteen vaikutukset ruoka-aputoimintaan ovat myönteiset 2,3 %

13. Arvioi ruoka-aputoimintanne jatkuvuutta.

[Lisätietoja](#)

- Toimintamme jatkuu, mutta asiakastarpeita on enemmän kuin mihin pystymme vastaamaan.
- Toimintamme jatkuu ja vastaa asiakastarpeisiin hyvin.
- Toimintamme jatkuu, mutta asiakasmäärät ovat aiempaa pienempiä.
- Toimintamme jatkuvuus on uhattuna esim. taloudellisista syistä.
- Toimintamme on tällä hetkellä suljettuna.

Minkälaiset edellytykset teillä on jatkossa vastata asiakaskuntanne tarpeisiin?

Arvioi ruoka-aputoimintanne jatkuvuutta. (N = 87)

Toimintamme jatkuu, mutta asiakastarpeita on enemmän kuin mihin pystymme vastaamaan 46 %

Toimintamme jatkuu ja vastaa asiakastarpeisiin hyvin 42,5 %

Toimintamme jatkuu, mutta asiakasmäärät ovat aiempaa pienempiä 2,3 %

Toimintamme jatkuvuus on uhattuna esim. taloudellisista syistä 2,3 %

Toimintamme on tällä hetkellä suljettuna 6,9 %

Miten arvioit tilanteen kehittyvän tulevien kuukausien aikana?

Sopeutuminen koronakriisiin aikaiseen ruoka-aputoiminnan toteuttamiseen on vaatinut toimijoilta erityistä joustavuutta ja muuntautumiskykyä. Vahva paikallinen yhteistyö nähdään tärkeänä toiminnan turvaamiseksi ja avuntarpeisiin vastaamiseksi. Kunnilta toivotaan sekä yhteistyötä ruoka-aputoiminnan toteuttamisessa (mm. sosiaali- ja terveyspalvelujen jalkautuminen) että taloudellista tukea ruoka-aputoiminnan toteuttamiseen. Verkostoituminen ja ruoka-aputoimijoiden verkoston sisäinen tukeminen ovat vahvistavat voimavaroja. Vapaaehtoisia tarvitaan, sillä koronan myötä moni ikääntynyt auttaja jäi pois toiminnasta.

Ruoka-avun tarpeen ei odoteta kevään aikana vähenevän. Lisähaasteen tuo huoli ruoan riittämisestä. Asiakkaiden monimutkaistuneet tilanteet edellyttävät palvelupolkujen turvaamista yhteistyön avulla. Koronataartuntojen pelko on alati läsnä ruoka-aputoiminnassa. Jos tartunta sulkee toiminnan, joutuvat ruoka-avun asiakkaat selviytymään ilman välttämättömäksi koettua apua. Koronapandemia on tuonut toimijoille yllättäviä kuluja, jotka kuormittavat pienten järjestöjen ennestään heikossa tilanteessa olevaa taloutta. Pitkittynyt tilanne turhauttaa ja uuvuttaa. Auttajien jaksaminen on koetuksella.

- Avuntarve kasvaa entisestään, mutta resursseja vastata siihen ei meillä ole olemassa
- Tilanne kärjistyy ja hoivavelka kasvaa
- Kevään kuluessa ei varmaan aloiteta yhteisiä ruokailuja. Lounaslippuja annamme asiakkaillemme. Niillä voi käydä syömässä/noutaa ruokaa Monitoimikeskus Takataskussa.
- Jos hävikkiruokaa emme saa kaupasta tarpeeksi joudummeko vähentämään jakopäiviä.
- Mikäli sulkutilanne pitkittyy, niin ruuan tarve kotona lisääntyy. Mikä tarkoittaa, että ruoka-avun tarve kasvaa. Nuorten ja opiskelijoiden määrä kasvaa tällä hetkellä eniten
- Hyvällä ja selkeällä asioiden tiedottamisella ja yksittäisellä läsnäolon ja välittämisen asenteella uskomme voivamme rohkaista asiakkaitamme pääsemään tämän haasteellisen ajan yli yhdessä. Pyrimme tarjoamaan palveluita niissä raameissa kuin se on mahdollista ja mahdollisimman laajalla alustalla. Emme ole yksin kaupungissa ja yhdessä teemme parhaamme ja verkostona ratkomme yhdessä asioita.
- Voi olla, että joudumme lopettamaan ruoka-aputyön ja siihen liittyvän "toiminnallisen ryhmän", mikä on todella surullinen asia, mistä kärsii eniten kaikkein heikoimmassa asemassa olevat henkilöt
- Mietimme jakoajan lyhentämistä tuntiin, jotta ruokakassit riittäisivät. Monet tulevat jo nyt jakoajan jälkeen, jolloin kasseja ei enää ole. Tai vähennämme kassien sisältöä, että jaettava riittäisi paremmin. Olemme entistä tarkempia ulkona tapahtuvan jonojärjestyksen kanssa, jotta turvavälit varmasti säilyvät.
- Ruoka-avun tarve kasvaa koko ajan ja ruokajako vie työaikaamme entistä enemmän. Koska emme voi käyttää vapaaehtoisia apuna siinä määrin, kuin ennen koronaa, niin vaarana on työntekijöiden uupuminen
- Mikäli tarve kasvaa rajusti, saatetaan tulla tilanteeseen, että joudumme rajoittamaan hakijoiden määrää. Tälläkään hetkellä ruoka-apu ei ajoittain riitä kaikille hakijoille. Hakijamäärän noustessa kasvaa haasteet jakelun järjestämisessä ja vapaaehtoistyöntekijöiden jaksamisessa.
- Ruoka-apu jonot kasvavat ja osa ei uskalla edes tulla niihin hakemaan ruoka-apua. Toivon että kuntia itseäänkin velvoitetaan pohtimaan nyt lisätoimenpiteitä tälle samalle kohderyhmälle, jotta vastuu ei jää pelkästään kolmannen sektorin ongelmaksi. On ihan selvää, että uusia asiakasryhmiä tulee ruoka-apuun koko ajan lisää, mitä pidemmälle rajoitusten kanssa eletään.
- Tilanne tuskin helpottuu asiakaskuntamme osalta lähikuukausien aikana. Asiakkaidemme elämään korona vaikuttaa todennäköisesti vielä pitkään. Tarve psykososiaaliselle tuella kasvaa entisestään.
- Asiakasmäärät tulevat kasvamaan tasaisesti. Hävikkiruokan määrä on laskussa, mutta ylimääräiset lahjoitukset lisääntyvät. Saamme ja jaamme enemmän hyväntekeväisyysruokaa kuin aiemmin
- Kuormituksen jatkuessa ihmiset alkavat jossain kohtaa reagoida koronatilanteeseen ja tämä saattaa purkautua ihmisten välien kiristymisenä esimerkiksi ruokajonossa.

- Hankaloituu, koska jonojen muodostuminen on haastavaa estää. Hajauttaminen eri päiville tarvitsisi resursseja. Asiakkaat ovat tottuneet käymään tiettyinä päivinä
- Jos asiakkaat eivät noudata maskisuosituksia ja turvavälejä, joudumme pohtimaan toiminnan jatkuvuutta. Etäkoulun aikana asiakkaiksi tuli paljon lapsiperheitä, vaikka koulukin järjesti lopulta ruokaa etäkoululaisille. Nyt he ovat taas poissa, mutta jos siirrytään etäkouluun, oletan lapsiperheiden määrän taas lisääntyvän. Hävikkiruoka ei tuolloin tule riittämään
- Yhteisöruokailumme on ollut tauolla marraskuusta alkaen. Ruokailun tilalla on ollut hävikkiruokakassien jakoa. Toivomme pystyvämme aloittamaan ruokailut vielä ennen kesää. Ihmiset kaipaavat yhteisöllisyyttä
- Pystymme toimimaan nykyisellä tavalla järjestelyiden suhteen, vaikka rajoitukset tiukkenisivatkin, koska meillä on suuri piha, jossa turvavälit voidaan järjestää. Mutta, jos asiakaskunta kasvaa, ruuan riittäminen alkaa olla ongelma.